

BREVIAR EDITORIAL

ION PANAIT, *Mierlele de toamnă. Stampe japoneze. Cu 16 reproduceri după Van Gogh*. Focșani, Editura Andrew, 2008, 64 pag.

Noua carte a lui Ion Panait (a 17-a?, a 18-a?) se deschide – încă o dată – spre o țară a asfințiturilor îngăduite, cu „sălcii plecate / ochii de duminică / ai curcubeelor”, când și unde „buzele dulci – ale macilor / ademenesc graiul “ anilor de demult, iar „greierii sărută / silabele copilăriei”. Autorul, înveșmântat în hainele

seducătoare ale melancoliei, preferă, ca și în precedentul volum, poemul de scurtă respirație, apropiat ca structură de „haiku-ul” japonez, și care obligă la o concentrare maximă a expresiei și semnificațiilor. Prezenta apariție editorială beneficiază și de 18 excelente reproduceri (ilustrația interioară și copertele I-IV) după peisajele lui Vincent Van Gogh. Firește, am încercat să înțeleg ce comuniune există între text și imagine. Marele pictor olandez, pomenit într-un text, descoperă sub influența *stampelor japoneze* admirate, spre sfârșitul secolului al

XIX-lea, la Paris, expresia directă a exaltării spirituale prin folosirea unor culori puternice și a unor forme neconvenționale pentru a exprima sentimentul față de subiectele alese, ceea ce corespunde modului de simțire și expresie al poetului moldovean. Formele sunt simplificate, culorile sunt pure, iar alcătuirile metaforice dau acea impresie de forță, corespunzând unor tensiuni interioare, așa cum se întâmplă în creațiile expresioniste de început. Este o victorie a sentimentului asupra construcțiilor cerebrale, de ce ne-am mira în cazul lui Ion Panait? Un eden vegetal și olfactiv (maci, crini, pelin, begonia, petunia, regina nopții, izma, liliacul și camelia), bântuit de zboruri, culori intense și forme ascensionale (mierle, lebede, ciocârlia, privighetoarea, rândunica, flamingo, berzele, vulturul imperial și șoimul maltez), risipire de fluturi, o faună clocotind de viață și energie (cai, lupi, zimbri, cerbi, reni, alături de fabuloșii centauri), ca să nu mai vorbim de copacii / arborii copilăriei și ai tinereții: tei, salcâmi, nuci, vișini, brazi, mesteceni... toate aceste elemente evocând toamna cu întreaga ei poezie.

FLORENTIN POPESCU, *N. Porsenna. O viață, un destin, o operă*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2008, 352 pagini

Fără îndoială, această carte este un act justițiar, proiectând în plină lumină o personalitate de tip enciclopedic, N. Porsenna (1892 - 1971), astăzi uitată de generațiile mai vârstnice, total necunoscută promoțiilor mai noi. Ziarist și fondator de publicații, scriitor, traducător, cineast, inventator, cu preocupări uimitoare în domeniul parapsihologiei, un spirit dinamic și creativ, nu în ultimul rând naționalist și patriot. Pentru toate aceste motive a fost „răsplătit” de regimul comunist cu opt ani de detenție. Datele biografice, fatalmente incomplete, sunt sistematizate în capitolele de început (p. 10 – 26) și în ultimul capitol „*Revenind la meandrele bibliografiei*” (p. 168 - 192), unde sunt adunate informațiile colaterale, mai mult bazate pe intuiție și deducție. În rest, biografia acestei personalități reprezentative se bazează pe documente, pe mărturiile provenite din paginile „*Jurnalului*” său inedit sau din confesiunile (provocate) ale celei de-a doua soții, Zoe Porsenna. Nu puține sunt paginile care dovedesc talentul de prozator al lui Fl. Popescu, cum ar fi: portretul căpitanului din „*Aeroplanul*”, povestirile cu subiecte inspirate din mitologia biblică („*Ispita*”, „*Învierea*”), narațiunile de largă respirație, cu inserții autobiografice („*Magdalena*”, „*Visătorii*”) și firește, „*Rug*”, despre care autorul acestei cărți spune că „atinge culmea artei lui epice”. Același consemnează meritele traducătorului, ale ziaristului (analist lucid) și ale fondatorului de publicații: „*Ideea liberă*”, „*Muncitorul Național Român*”, „*Tribuna Tineretului*”. Aflăm de aici că N. Porsenna are merite incontestabile în domeniul cinematografeiei, nu numai prin ecranizarea nuvelei sale, „*Se aprind făclii*” (1939) în regia lui Ion Șahighian, cu George Vraca, Emil Botta, Olga Porumbaru, Nutzi Dona, în rolurile principale (din păcate, pelicula s-a pierdut), dar și prin eforturile constante de a aduce în țară aparatură și specialiști bine pregătiți, pentru a pune pe picioare o cinematografie autohtonă. Autorul are buna inspirație de a publica aici câteva texte

doveditoare apărute sub semnătura lui N. Porsenna între 1913 – 1941, între care se impun memoriei: „*Niță Banditul, Învierea, Basarabia, Valori sociale și vânturători de idei*”. Se adaugă câteva texte evocatoare semnate de Mirela Iamandi, Silvia Popescu, Cătălin Stănculescu, Nicolae Dragoș. În încheiere, nu pot decât să-l felicit pe Florentin Popescu pentru profesionalismul cu care a realizat această carte, prin care o personalitate autentică a perioadei interbelice este restituită circuitului valorilor naționale.

ALEXANDRU CUCEREANU, *De vorbă cu tata. Mărturii, evocări, memorii*, Râmnicu Sărat, Editura Rafet, 2008, 164 pagini

Tentativa basarabeianului Alexandru Cucereanu, împământenit în Vrancea începând cu anul 1954, mi-aduce în minte, nu neapărat ca formulă narativă, romanul lui Zaharia Stancu, „*Ce mult te-am iubit*” (1968) și, într-o mai mică măsură, „*Moromeții*” lui Marin Preda (1955, 1967), în măsura în care textele se transformă în „declarații de dragoste și admirație” pentru părintele dus dintre cei vii. În cazul de față, persoana evocată este tatăl, Andrei Cucereanu (1905 - 1972), cu o biografie marcată de o istorie irațională, pe un lung drum al suferinței (Zgura – Turda – Dej – Dobrotești – Lovrin - Măzăreni), bolnav și resemnat, a cărui ultimă credință este întrupată în urmașii săi. Trăind cu intensitate pierderea tatălui, marele său sprijin moral în realizarea visului de deveni cărturar, Alexandru face deseori fraza să vibreze, chiar dacă dialogurile tată – fiu nu au întotdeauna firescul dorit. După mulți ani, are puterea de a se întoarce pe meleagurile natale (1991) unde găsește „bălării cât statul unui om”, și alături, „un morman de chirpici desfăcuți, acoperiți cu cenușă și funingine”. Cutremurat, se apleacă „*spre oglinda ape*”, privindu-și „chipul (...) de om îmbătrânit înainte de vreme”. Reflecțiile, amintirile tatălui se topesc în discursul mnezic al fiului, conștiința reflectoare a tuturor faptelor. Ceea ce-l poate impresiona pe cititor este forța morală a tatălui, hărnicia și priceperea acestuia în toate treburile gospodărești, atașamentul neclintit față de valorile familiale, dragostea pentru carte, aceasta din urmă convertită în tenacitatea cu care își ajută fiul să izbândească în viața socială pe acest drum. Tatăl, neîncredințea fiul, care depune mărturie de faptele acestuia aureolate de curățenia gândului și iubirea față de aproapele său, „nu mai avea credință de fel. Și cum să aibă dacă era topit de puteri și o vorbă dacă scotea îl treceau nădușelile. Ce era la mijloc? O pedeapsă? Pentru ce fapte, ce nelegiuiri, pentru ce păcate iertarea îi era refuzată?” Această carte, nu singura în bibliografia lui Al. Cucereanu, este un document sufletesc, în primul rând, cu pagini de ținut minte. Motivația e una emoțională, nu mai puțin textual.

MĂLIN STAN. *Osemintele treptelor*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2008, 120 pagini

Iată un tânăr creator (n. 1988) crescut la Cenaclul literar „Zburătorul”, coordonat de poetul Gh. Izbășescu, trecut prin Cenaclul „Euridice” condus de Marin Mincu, aflat deja la a doua sa carte și având în spate cinci ani

de activitate artistică: „Convorbiri literare”, „Ziua”, „13 PLUS”, „Atelier”, „Dacia literară”, „Arcada”, „România literară”, „Jurnalul literar”. Volumul de acum, alcătuit din 105 texte, la care se adaugă *Oasele în lumină*, ca un fel de **limb** de unde începe „infernul” rătăcirilor în trupul – labirint, cu toate simțurile treze: „uneori se aud oasele cum merg pe sub pământ / unde este lumină și totuși plângând”, impune cinci tipuri de opoziții în jurul cărora se organizează întreaga rețea de semnificații: „lumină / întuneric, cuvinte / lucruri, aproape / departe, afară / înăuntru, ascensional / descensional”. Fiecare cuvânt este conectat, conform „rețetei” postmoderne, la rețele nesfârșite de referință, în continuă mișcare și schimbare, legate – apoi – de alte „urme” referențiale, fără ca acest lucru să ducă neapărat la incoerență. Interesant este faptul că, deși procedeele (moderne, postmoderne) sunt aglomerate, uneori până la sufocare, mesajul se menține în limitele canonului modernist: nevoia de comunicare, de dragoste, fascinația înaltului, pentru că – spune poetul – oamenii care „nu știu să ia drumul înaltului” sunt oameni „ce se nasc morți”, tema destinului, **țipătul** ca semn al suferinței: „totul se mișcă ca și cum / aș alerga singur”. Într-un asemenea discurs, nu totdeauna bine strunit, **dansul și lumina** devin figuri retorice fundamentale: „spiritele golului îmi dansează pe piele intrând / în mine ca un vaccin”. Și astfel, rod al unei imaginații debordante, opțiunile se bifurcă și se multiplică la infinit. Mălin Stan, fără îndoială un poet ce are **ceva** de spus (se simte asta) duce la extremă experiență onirică, dându-i culoarea intensă a coșmarului, locuit de viermi ce „vorbesc” și infectează ADN-ul în continuă primenire, „se târăsc / pe pământul meu din grădina unde ne iubeam”. Ceea ce mă face să cred în destinul său poetic nu e atât capacitatea (uimitoare) de a experimenta formule lirice, ci credința sa neclintită în puritate și iubire, în plină eră a calculatorului: „în urma ta ei îți navighează trecutul aranjându-l ca să / le întâlnești urmașii”.

VASILE LEFTER, *Eu, cetățeanul... Pilule de inimă rea*, Focșani, Editura Andrew, 2008, 154 pagini

După volumul publicat cu doi ani în urmă, „*Reflecții. Neghină și Pălămidă*”, Vasile Lefter revine cu un volum de aceeași factură și cu aceleași obiective, mijloace, reluând cele mai bune „piese” de la debut, revizuiind altele, adăugând câteva, organizându-le puțin altfel, dar cu aceeași ambiție mărturisită de a alcătui un dicționar cât mai complet al „gunoaielor omenesti” (grea întreprindere!) Peste tot, autorul se dovedește a fi un observator lucid și neiertător, ironic, uneori caustic, alteori grav și responsabil, ce surprinde cu talent și aplomb o lume cu tot ridicolul și nemernicia unei etape de tranziție, așa cum o dovedesc aceste tablete. În prima secțiune, *Pilule de inimă rea* (37 de texte de scurtă și aprigă respirație), acesta prezintă cititorilor pe Alex Cocoșatul, Bobeică Îmbuibatul, oportunistul de vocație, cameleonii politici, descoperiri îngreșate ale acestor vremuri ce nu conțin să ne uimească. Excelente sunt, în majoritate, *Scrisorile cu plata la destinație* (46 la număr) ce aduc în lumina reflectoarelor cabotinul, escrocul rafinat, teroristul de tip nou, milogul carpatin, zvonistul, papițoiul, lepădătura,

terminatorul dintr-o lungă serie (irezistibilă) a mizeriei umane. Doar că – în ciuda admirației pe care o am față de autor – nu-mi vine să cred că prezentul dicționar a fost și este privit „ca un real pericol social” măcar pentru faptul că, în principiu, aproape niciodată cei vizați nu citesc așa ceva, și chiar dacă ar face-o, nu se vor recunoaște în aceste piese de colecție, pentru că ei văd doar ceea ce vor să vadă și aud numai ce le convine. Moralist sever, nu întotdeauna explicit, el își propune să devoaleze o lume neașezată, să provoace atitudini, să formeze o conștiință civică. Cât reușește, nu vom ști niciodată ce efect au aceste tablete admirabile, conduse cu siguranța unui profesionist și sensibilitatea unui demofil, chiar atunci când se face „*haz de necaz*”. Peste toate, un mare și trist adevăr rămâne întipărit în memoria noastră afectivă: „Românul nu piere, dar nici nu-și linge degetele de miere”.

DAN IONESCU, *Vis Visus sau forța visului. Poeme*, Cu un *Cuvânt înainte* de Dan Cristea. Craiova, Editura Scrisul Românesc, 2008, 104 pagini

Aflat la a cincea apariție editorială, girat – încă de la debut – de autoritatea critică a lui Dan Cristea, Dan Ionescu se prezintă – și de această dată – cititorilor ca un poet foarte matur, convingător mai ales prin poezia de idei pe care o practică, indiferent dacă sursa inspirației sale se află în propria biografie, în lumea fascinantă a bibliotecii (cel mai adesea), în texte biblice de maximă semnificație, în aliajul (atât de viu) între vis și realitate. „Important, / – spune poetul – pentru a gusta fericirea fără margini a stării de vis, / este să nu importi geometria lumii reale / în spațiul oniric” (protecție absolut necesară). Deloc întâmplător se fac referiri în texte la Gorgias Leontinul (485–376 î.Hr.), autor al unui tratat filozofic, *Despre natură*, Aristip din Cyrene (435–355 î.Hr.), discipol al lui Socrate, preocupat de etică și de mulțumirea

sufletească, Titus Lucretius Carus (95–55 î. Hr.9, autorul cunoscutului poem filozofic *De rerum natura* de care se apropie nu numai prin preocuparea de a alcătui un discurs al *esențelor* din lucruri, dar și prin stilul limpede, echilibrat, armonios, contaminat de lectura textelor clasice până într-atât încât „între vis și limbaj / nu va exista vreo nepotrivire”. Între toate, confruntarea decisivă pare să fie aceea dintre limitat și ilimitat. Astfel, o limită ar fi propriul corp material care „asimilează prin simțuri aspectul”, apoi limita relațiilor care, odată ce se lasă definite, se opun armoniei născute din dragoste, gândul / rațiunea ca limită în calea VISULUI creator, cu „riscul de a rămâne în pragul tainei”; zădărnicia „însăși e limita dorinței”, iar destinul – ultima limită ce se încearcă a fi descifrată. E o poezie grea de sensuri, dar nu mai puțin elaborată de un creator experimentat și perfecționist. În poemele inspirate din copilăria și tinerețea sa accentele elegiace sunt suficient de apăsate, ceea ce nu exclude caracterul explicit de meditație filozofică și pasiune erotică, ce îmbracă uneori forma dramatică a rolurilor, constituindu-se ca o lirică a măștilor, cu folosirea firească a simbolurilor și a sugestiei muzicale, transparența imaginilor, limbajul de aleasă noblete și sobrietate.

IULIA POPOVICI, *Un teatru la marginea drumului*, Cu o prefață de Alice Georgescu. București, Editura Cartea Românească, 2008, 232 pagini

Pe manșeta copertei I, Iulia Popovici, jurnalist cultural și critic de teatru apreciat, aflată acum la debutul editorial, oferă cititorilor câteva date biografice, firește corecte, dar în mod cert incomplete. S-a născut la Focșani, Vrancea (1979), este absolventă a Liceului „Al. I. Cuza” din Focșani (1999), a debutat cu un eseu despre poezia lui Lucian Blaga în „Salonul literar” (Focșani) în martie 1998, a mai publicat, la începuturi, în „13 PLUS” (Bacău) și „Revista noastră” (Focșani). După ce s-a împământănit la București, s-a afirmat în „România literară” (2000 - 2002) în ipostaza de critic literar (remarcată astfel de Irina Petraș într-una din cărțile ei), după care s-a înregimentat la „Ziua”, „Observator cultural”, „Dilema veche” unde s-a impus, în primul rând, în calitate de critic dramatic (membră UNITER). În cartea de față, ea se face purtătoarea de cuvânt a unui grup de regizori DRAM / ACUM, fondat în 2002, de Radu Apostol, Alexandru Berceanu, Gianina Cărbunariu, Andreea Vălean, având mentor pe Nicolae Măndea, cărora li s-a adăugat pe parcurs Ana Mărgineanu. Din câte înțeleg, e un nou mod de a gândi teatrul, mereu în căutarea unui limbaj scenic cu adevărat proaspăt, caracterizat „prin directețe și sinceritate”. Este ceea ce numește autoarea „epoca romantică a teatrului românesc” circumscrisă între 2002 – 2006. Nu lipsesc nici comentariile aplicate asupra unor spectacole reprezentative pentru gruparea DRAM / ACUM, considerațiile teoretice pertinente și nici previziunile ferme, formulate cu o uimitoare siguranță: „Modelul teatral perpetuat de-a lungul întregii istorii recente a scenei românești e pe cale de abandon, însă cel al analizei critice, construit după coordonatele teatralității imediat postbelice, încă trăiește. N-o va mai face însă pentru multă vreme”. În principiu, s-ar putea să aibă dreptate.

Iulia Popovici aduce în discuție TANGA PROJECT, inițiat la sfârșitul anului 2006 (același mentor – Nicolae Măndea), care „nu se concentrează atât asupra ideii de dezvoltare și susținere a unei noi dramaturgii, cât asupra ideii unei noi teatralități” impuse prin metoda de autopromovare. Din păcate, nu am avut ocazia să particip la asemenea spectacole care se adresează *celor de azi și celor de acum*, ilustrând un teatru ce „nu aspiră la posteritate, ci la efectul direct asupra unui spectator cu memoria scurtă, avid de experimente intense” și nici nu cred că am „organ” pentru așa ceva. Dar oricâte rezerve (interioare) aş avea, nu găsesc argumente în apărarea poziției mele (ipotetice). Așa că, trebuie să recunosc, *aici și acum* că prezenta carte este alcătuită cu probitate, profesionalism, inteligență, beneficiind – în același timp – de o scriitură exemplară. Oricum, debutul lui Iulia Popovici rămâne o mare bucurie a sufletului meu. Nu-mi rămâne decât să-i urez succes în continuare.

Un album **ION MĂRIC** cu 246 de reproduceri. Format 15 / 15 cm. Coordonator – Viorel Savin. Traducere în limba franceză – Elena Bulai. Traducere în limba engleză – Elena Ciobanu. Bacău, Editura Vicovia, 2008, 210 pagini

Cine e Ion Măric și ce merite are el ne informează Viorel Savin în „*Satul pictorului*” și, în acest caz, nu putem face ceva mai bun decât să reproducem un fragment într-un totu lămuritor: „Aflat de cinci ori pe simeze la Strasbourg – de curând expozant la sediul Parlamentului European cu „*Drumul crucii – Popasuri în Grădina Maicii Domnului*”, – autor a 90 de expoziții personale, participant la 566 de expoziții colective, deținător a 15 premii internaționale, printre care: medaliile de aur de la Veneția (1973), Lugano (1974), Viaregal (1976), deținător între anii 1970 – 2006 a 35 de premii și al titlului de Laureat al Festivalului Național de Artă Naivă, posesor al altor numeroase trofee și premii, dintre care amintim: Premiul Special al Uniunii Artiștilor Plastici (1991), Laureat al Saloanelor Internaționale București în anii 1999, 2003, 2005, 2007 și Diploma de onoare dobândită în 2007 la Bruxelles” ș.a.m.d. Suntem informați de același diligent prefațator că ION MĂRIC a „crescut” și s-a maturizat ca artist sub îndrumarea pictorilor Ilie Boca și Gheorghe Velea. În 1982 urmează cursurile serale și absolvă liceul de artă plastică „George Apostu” din Bacău. Greu e să te hotărăști ce anume să admiri în pânzele acestuia: ironia caldă și umorul sănătos al parabolilor sale picturale, simplitatea și expresivitatea tușelor de culoare, diversitatea halucinantă a personajelor sale printr-o „insolită hermeneutică plastică”, universul straniu, dar – totuși – atât de coerent, inventivitatea și deschiderea spre poezia naturii. Voi încheia cu două citate ce surprind foarte bine particularitățile acestei creații plastice cu adevărat remarcabile: „Ne aflăm în fața unui creator puternic, laborios, extrem de fecund, dotat cu o extraordinară disponibilitate creatoare” (Ilie Boca) și „Surpriza pe care ne-o oferă pictura lui Ion Măric ține de contactul pe care ni-l asigură cu această lume străveche, în fapt, cu clipa sa actuală așa cum s-a prezentat în vârsta satului pe care îl evocă” (Constantin Prut).